

Woda w Nea Pafos. Studium infrastruktury wodnej z obszaru rezydencjonalnej dzielnicy (Maloutena) hellenistyczno-rzymskiej stolicy Cypru.

W toku przeszło 50 lat prac Polskiej Misji Archeologicznej Uniwersytetu Warszawskiego na obszarze rezydencjonalnej dzielnicy hellenistyczno-rzymskiej stolicy Cypru – Nea Pafos (współczesne Pafos) – odkryto bogato dekorowane rezydencje, w tym słynną Willę Tezeusza – przypuszczalny pałac rzymskiego prokonsula, tzw. Dom Hellenistyczny, Dom Wczesnorzymski, Dom Rzymski oraz Dom Aiona. W obrębie tych zabudowań znaleziono także imponującą liczbę instalacji wodnych takich, jak podziemne cysterny, kanały odwadniające biegnące pod ulicami, rurociągi terakotowe, baseny o różnych funkcjach czy kompleksy łaźiebne. Tak duża ich liczba świadczy o istnieniu w tym miejscu zaawansowanego systemu wodnego, odzwierciedlającego wysoki poziom wiedzy hydrotechnicznej starożytnych budowniczych, a także dużą rolę wody w funkcjonowaniu miasta i życiu jego obywateli.

Celem niniejszego projektu jest znalezienie odpowiedzi na pytania: w jaki sposób pozyskiwano, magazynowano i dystrybuowano wodę na obszarze badań; jak ją wykorzystywano; jakie było jej znaczenie i rola w codziennym życiu mieszkańców; jakim przemianom na przestrzeni czasu ulegał system wodny oraz sposób wykorzystania wody; jakie były przyczyny tych przemian; a przede wszystkim, jaki obraz mieszkańców i ich codziennego życia może wyłaniać się w efekcie badań na infrastrukturą wodną.

Odpowiedź na powyższe pytania wymagać będzie przeprowadzenia kompleksowych działań badawczych. Pierwszym z nich będzie ukończenie katalogu instalacji wodnych w oparciu o analizę archiwalnej dokumentacji polowej oraz kwerendę biblioteczną. Kolejnym etapem będzie przeprowadzenie prac terenowych na stanowisku w Nea Pafos, mających na celu szczegółową i nowoczesną dokumentację opisową, rysunkową i fotograficzną instalacji wodnych z wykorzystaniem iPada. Na podstawie dokumentacji fotograficznej (naziemnej i z powietrza) i przy wykorzystaniu specjalistycznego oprogramowania komputerowego wykonane zostaną fotogrametryczne modele 3D do dalszych analiz i przyszłych rekonstrukcji 3D. Tak pozyskane i przetworzone dane usystematyzowane zostaną w ramach cyfrowej bazy danych i staną się podstawą do wstępnej interpretacji przebadanych instalacji pod względem ich wieku i funkcji. W kolejnym etapie przeprowadzone zostaną zaawansowane studia porównawcze, które będą miały na celu znalezienia dobrze zinterpretowanych i datowanych analogii. W ostatnim etapie przeprowadzone zostaną studia nad szerszym kontekstem: środowiskowym, socjo-kulturowym i historycznym, w którym powstały i funkcjonowały badane instalacje, co pozwoli lepiej zrozumieć czynniki, które wpływały na kształt badanego systemu wodnego i jego przemiany.

Podjęcie niniejszych badań jest niezwykle istotne, gdyż pozwoli stworzyć pierwsze syntetyczne opracowanie instalacji wodnych w Nea Pafos. O ile opracowanie skupiać się będzie przede wszystkim na materiale z ograniczonego obszaru dzielnicy Maloutena, o tyle zawarte w nim wnioski mogą okazać się przyczynkiem do podjęcia szerszej dyskusji nad infrastrukturą wodną całego Nea Pafos i jej miejsca w historii hydrotechnologii grecko-rzymskiej świata klasycznego. Przemiany w infrastrukturze wodnej oraz w sposobie wykorzystania wody mogą pomóc w wyznaczeniu ważnych dla Nea Pafos i jego mieszkańców czynników, związanych być może z przełomowymi wydarzeniami czy procesami historycznymi takimi jak uzyskanie cesarskiej donacji, wzniesienia klimatyczne czy trzęsienia ziemi. Ostatecznie pozwoli także prześledzić, jak rzymskie wzorce kulturowo-technologiczne były adaptowane w prowincjonalnych miastach i jakim one same ulegały wpływom i przemianom. Wszystkie te dane przyczynią się do lepszego poznania dziejów starożytnego miasta Nea Pafos.